

בפירוש אמר מר לא סבירא ליה להא דשמואל –

The master said specifically, he does not agree with this ruling of שמואל

Overview

חיישינן שמא נתרצה האב ruled even according to the one who maintains רבה בר שמי nevertheless we do not say שמא נתרצה הבן. After some discussion רב ושמואל concluded that the master (רבינא) stated explicitly that he disagrees with רב ושמואל, who maintain that we are concerned שמא נתרצה האב; however רבינא maintains that we are not concerned שמא נתרצה האב. Our תוספות discusses the ramification of this statement.

- שמואל refers to the ruling of להא דשמואל explains that this תוספות

דקאמר לעיל¹ חיישינן שמא נתרצה לראשון² -

Which was said previously that we are concerned perhaps the [father] consented (to the first one) -

ופירש בקונטרס³ דהיינו רבינא דלא סבר לדשמואל -

רבינא, And רש"י explained that the master which רבה בר שמי was referring to, is רבינא, who disagrees with שמואל.

תוספות anticipates a difficulty (with saying that מר is רבינא):

ואף על גב דקאמר רבינא אפילו למאן דאמר דחיישינן שמא נתרצה האב -

And even though that רבינא said; ‘even according to the one (שמואל) who maintains שמא נתרצה הבן, nevertheless we are not concerned שמא נתרצה האב, This would seemingly indicate that רבינא (may) agree with שמואל (regarding שמא נתרצה האב) so how can רש"י say that מר (who disagrees with שמואל) is רבינא –

תוספות responds:

לאו משום דסבירא ליה הכי אלא לרווחא דמילתא נקטיה⁴ -

It is not because רבינא agrees to this (which שמואל rules), but he mentioned it (אפילו למאן דאמר דחיישינן שמא נתרצה האב), only to broaden the scope of רבינא's ruling.

תוספות discusses the ramification of this ruling:

---

¹ קטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה regarding the case of מד,ב.

² The רש"י amends this to read נתרצה האב (instead of לראשון).

³ ד"ה מר.

⁴ רבינא wants to express that his ruling that שמא נתרצה הבן לא חיישינן, is true even if one maintains שמא נתרצה האב, even though רבינא does not agree to it, as רבה בר שמי testified.

ופסק רב אלפס ובשאלתות דרב אחאי דהילכתא כרבינא דהוא בתראה וסוף הוראה היה⁵ –
And אלפס and also in the שאלתות of רב אחאי גאון they ruled that the הלכה is like
רבין, for he was from the latter אמוראים and he was at the end of ruling epoch –
ורבה בר שימי נמי סבר כוותיה ולא חיישינן שמא נתרצה האב –
And שמא נתרצה האב רבין, so we are not concerned ורבה בר שימי –
ואין צריך לא גט ולא מיאון ואפילו שידכו –
And a מיאון גט nor does not require neither קטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה
is true even if שידכו –

תוספות responds to an anticipated difficulty:

ואף על גב דמתמה גמרא לעיל (דף מד,ב) ואף על גב דשידכו מיהו איכא דאמרי⁶ אינו סובר כן –
And even though the גמרא previously was astounded and asked, ‘did עולא make
his ruling (that אפילו מיאון אינה צריכה) even in a case of שידכו’; indicating that in a
case of שידכו it was obvious to the גמרא that we are concerned for האב (not
like the rulings just mentioned), nevertheless, תוספות responds, (that is the view of
the קמא, however) the א"ד does not agree with this view –

ואם כן אין צריך לדחוק⁷ ולפרש מה שפירש רבינו יצחק לעיל⁸ –
So therefore it is unnecessary to struggle and explain as the ר"י explained
previously regarding the דאמרי of עולא that when עולא stated –

אפילו מיאון אינה צריכה דוקא היכא דלא שידכו –
‘She (the אביה שלא לדעת אביה) does not require even מיאון’; to mean
specifically only when שידכו, it is not necessary to learn that way –

דאיכא למימר כמו שפירש בקונטרס⁹ ומיירי אפילו שידכו –
For we can say as רש"י explained it there, and עולא is discussing even where שידכו –
ואי משום דמתמה גמרא ואף על גב דשידכו –

And if there is concern since the גמרא was wondering, ‘and even if שידכו’, that
should not present a difficulty, for –

איכא למימר דמאיכא דאמרי ואילך אית ליה סברא אחרת –
For we can say that from the א"ד and onwards the גמרא assumed differently –
ומסתמא זו היא דאפילו בשידכו אינה צריכה מיאון שהרי כמו כן קאמר רבינא –
And presumably this is the new assumption that even by שידכו she does not

⁵ (הלכה) (which is the [ultimate] source of all תלמוד בבלי) where the ones who compiled and edited the (רב אשי) רבינא

⁶ The א"ד there states that עולא maintains a אביה שלא לדעת אביה does not require even מיאון, and it was stated without any qualifications meaning that it applies even if שידכו.

⁷ The ר"י may be a דחוק (as explained in footnote # 6, and) as תוספות explains it there (מ"ב, תוד"ה מאן) that there is seemingly no difference (according to עולא) between the ל"ק and the א"ד (see TIE there ‘Thinking it over’).

⁸ (TIE footnote # 10). מד,ב תוס' ד"ה מאן

⁹ מ"ד,ב ד"ה איכא

require מיאון, (this is a reasonable presumption), **for רבינא said the same thing** that a מיאון does not require even קטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה.

¹⁰ עוד פסק בשאלות דרב אחאי בקטנה שהלך אביה למדינת הים -

And additionally it was ruled in the שאלות of רב אחאי גאון regarding a קטנה whose father went overseas -

שהיא יכולה להתקדש מדרבנן כדין יתומה דאין לה אב דתקנו רבנן קידושין משום הפקר¹¹ -
That she can accept מדרבנן (even) קידושין אביה, שלא מדעת אביה, **like an orphaned קטנה**, who has no father, where the רבנן enacted קידושין for her, because she should not be treated as הפקר, where people may take advantage of her –

וזו שהלך אביה למדינת הים היא כיתומה משום הפקר -
And similarly this קטנה whose father went overseas, so she is like a יתומה on account of הפקר, so she should be allowed to become מקודשת, even אביה שלא לדעת אביה.

תוספות cites a dissenting opinion:

והרב רבינו מנחם מיונ"י אינו מודה בדבר -
However, **ה"ר מנחם מיונ"י does not agree to this ruling** (that there is קידושין for a קטנה whose father traveled overseas) -

ומעשה אירע באחד שהלך לארץ רחוקה ולו בת קטנה ונתקדשה הבת -
And a story happened with someone who traveled to a faraway land, and he had a minor daughter (whom he left behind), and the daughter became מקודשת to someone without the father's consent or knowledge -

ואסר הרב רבינו מנחם מיונ"י לקיימה -
And **ה"ר מנחם מיונ"י prohibited** the husband to keep her as his wife; the reason is -
ואמר חיישינן שמא יקדשנה אביה לאיש אחר במקום שהוא -

For he said, we are concerned perhaps the father will be מקדש this קטנה to another person, in the place where the father is now, and if that happens -
ונמצא בא זה עליה באיסור אשת איש -

It will turn out that this husband here will be living with this קטנה and transgressing the prohibition of an אשת איש -

ושלח לו רבינו תם לדבריו אם מת האב במדינת הים היא תאסר לכל אדם לעולם¹² -
So the ר"ת sent to ה"ר מנחם מיונ"י, asking him; 'according to your view, if the

¹⁰ The מחלוקת between שמואל and רבינא was by a קטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה when the father was here; now תוספות is discussing a case where the father left למדה.

¹¹ However if she is מקודשת to someone, she would be protected (by her husband) from being taken advantage of,

¹² The ר"ת maintained that this would be too strict of a חומרא (and ה"ר מנחם מיונ"י agreed with him; see shortly in this תוספות).

father died overseas, this קטנה should be forbidden from marrying anyone forever, for -

שמה קידשה אביה במדינת הים ואין אנו יודעים למי -

Perhaps her father was מקדש this קטנה to someone in מדינת הים and we do not know to whom (so she may be an אשת איש and cannot get married to anyone else).

והשיב רבינו מנחם דלהא לא חיישינן שמה יקדש אמרינן שמה קידש לא אמרינן¹³ -

And ר' מנחם replied to the ר"ת, that we do not have this concern; we are concerned perhaps he will be מקדש, but we are not concerned perhaps he was

מקדש - explains the source for making this differentiation ר' מנחם.

דכי האי גוונא אמר פרק כל הגט (גיטין דף כח,ב) לשמא מת לא חיישינן¹⁴ לשמא ימות¹⁵ תנאי היא -

For רבא said something similar in פרק כל הגט; 'we are not concerned perhaps he died; however, regarding perhaps he will die that is a dispute between -

וקיימא לן כרבי יוסי דפליג עליה דרבי מאיר¹⁶ דאמר חיישינן לשמא ימות¹⁷ -

And we have established the ruling like ר' יוסי who argues with ר"מ, and he (ר"י) maintains that חיישינן לשמא ימות, for the accepted rule is -

דרבי מאיר ורבי יוסי הלכה כר' יוסי -

That when ר"י argue the הלכה is like ר"מ ור"י. The same differentiation is made here as well that הר"מ מנחם מיונ"י. שמא יקדש חיישינן, but שמא קידש לא חיישינן. This was the response of ר"ת.

ה"ר מנחם מיונ"י to ר"ת now cites the response of תוספות

ועל זה אמר רבינו תם דהשתא דאתית להכי¹⁸ אף כשהיא קטנה מותרת -

¹³ At any point in time we are not concerned perhaps the father was already מקדש her to someone else (for that will change her פנויה [see footnote # 17]), therefore when the father died we do not assume that he was already מקדש her, so now she can get married. However if she was already מקודשת מדרבנן to someone, we say that he cannot be with her, because perhaps the father will be מקדש in the future (that does not change her חזקה status now) and if he does not leave her, he will be עובר the איסור (later) when the father will be מקדש her.

¹⁴ This is regarding a כהן who went overseas; his wife may eat תרומה on the presumption that her husband is still alive (שמא מת לא חיישינן).

¹⁵ This is regarding a כהן who gave his wife a גט with the provision that it should become effective one hour before he dies; there is a dispute whether she is immediately forbidden to eat תרומה (for this is a case of ימות in the future).

¹⁶ The מחלוקת between ר"מ ור"י was actually regarding whether one is permitted to drink wine from a barrel (on שבת), where he separated the תרומת ומעשרות within the barrel. The question is are we concerned that the barrel may break and the wine will spill out and there will be no תרומה to distribute. ר"מ maintains we are not concerned הנוד שמא יבקע הנוד (in the future) and prohibit drinking wine from this barrel on שבת. ר"י (and ר' יהודה ור' שמעון) are concerned הנוד שמא יבקע הנוד (in the future) and prohibit drinking wine from this barrel on שבת. Our תוספות compares the concern of הנוד שמא יבקע הנוד (in the future) to שמא ימות (in the future).

¹⁷ See דאוקמינן אחזקה שהניחו חי וגבי כהן שהלך למדינת הים כיון שלא גירשה אינה. who explains it thus:.. ד"ה שמא רש"י.

¹⁸ It would seem that the ר"ת maintains that we are not חושש even for שמא יקדש. It is not comparable to שמא ימות, where eventually everyone dies, so there is the חשש of ימות, שמא יקדש, but not שמא יקדש (especially if the father is aware that she may marry someone where she is). The ר"ת is responding to ה"ר מנחם מיונ"י who is concerned for שמא יקדש. The ר"ת explains that if we are not חושש for שמא יקדש, there is no concern of שמא יקדש (in this case), since that is a concern for

And regarding this response, the ר"ת stated; that now that you have come to this distinction between שמא יקדש (where חיישין) and שמא קידש (where לא חיישין), so even when she is a קטנה she is permitted to marry (not only after her father dies as ה"ר מנחם maintains) -

דכיון דלא חיישין שמא קידש אם כן היא מותרת לעולם -

For since we are not concerned שמא קידש, therefore she is always permitted to live with this husband -

דכל שעה ושעה יש לנו לומר דעדיין לא קידש -

For every single moment we need to assume that the father was not מקדש yet - ואפילו חיישת שמא יקדש הואיל וכל שעה יש לומר עדיין לא קידש מותרת היא אצלו - So even if you are concerned for שמאי יקדש, nevertheless since at each hour we can assume that the father was not מקדש her yet (for שמא קידש לא חיישין), so the קטנה is permitted to be with her husband -

responds to an anticipated question:

ולא דמי לשמא ימות דהתם מיירי שאסר את אשתו בתרומה כשהגט חל שעה אחת לפני מיתתו - And our case where the concern is שמא יקדש, is not comparable to the concern of שמא ימות (by תרומה), for there we are discussing a case where he prohibited his wife from eating תרומה when the גט becomes effective one hour before his death - ואיכא למימר דמיד ימות נמצא דכל שעה אסורה לאכול בתרומה דאיכא למימר דמיד ימות - So we can say that perhaps he will die immediately; it turns out that every moment she is forbidden to eat תרומה for we can say that he will die immediately - אבל הכא דאינה אסורה עד שיחולו הקידושין שקידש אביה שם -

However here, where she is not forbidden to her husband until the קידושין which her father was מקדש her there, become effective (not an hour before as by תרומה), so - כל שעה איכא למימר עדיין לא חלו הקידושין כדפירשית¹⁹ -

Every moment we can say that the קידושין did not become effective yet, as I explained.

והביא רבינו תם ראיה מהלכות גדולות שפירש בהלכות קידושין -

And the ר"ת brought proof from the ה"ג who explained in הלכות קידושין regarding - קטנה דאיתא לאביו במדינת הים ואנסיבתא אמה -

A קטנה whose father was overseas and her mother married her off; the בה"ג writes -

the future but not for the present.

¹⁹ A questionable concern (a ספק) cannot change a current status (a חזקה). Therefore שמא יקדש cannot change her חזקה (and she is מותרת to her 'husband'). However when the איסור begins מיתתו קודם מיתתו, שעה אחת קודם מיתתו, and we are concerned שמא ימות (in the future), therefore she is אסורה to eat תרומה now (the ספק is not changing her husband's status now), even though we do not assume that he is not dead now (but may be dead immediately).

שאלתא הדא מלתא קמיה דרבנן ואמרו שפיר עבדת אמה דנישואין תקינו לקטנה -
'this question was asked before the רבנן and they said, the mother acted properly, for the חכמים instituted marriage for a קטנה; therefore -

אם איתיה לאב מקדשה קידושין מן התורה ואי ליתיה מינסבא בתיקון חכמים -
If the father is here, he can be מקדש her, and if the father is not here, let her get married with the חכמים -

ולכי גדלה גדלי נישואין בהדה ולכי אתי אב לא צריך לקדשה:
And when she matures and becomes an adult the marriage 'grows up' with her, and when the father arrives he does not need to be מקדש her again.'

Summary

The ruling is like (סוף הוראה) (who is רבינא and עולא) that a קטנה שנתקדשה שלא לדעת does not require even מיאון. We are permitted to accept קידושין for a קטנה whose father traveled overseas (she should not be הפקר).

Thinking it over

1. The ruling of the שאלתות (and the ר"ת) is that a קטנה שהלך אביה למדה"י can be מקודשת; is that ruling better understandable according to שמואל (who rules that a קטנה requires מיאון), or according to עולא ורבינא (who maintain that אביה אינה צריכה), or it has no connection to that dispute?

2. Previously²⁰ the גמרא asked questions on עולא (and answered either that נעשה לה or קדושי יעוד, מעשה יתומה בחי האב). According to the ר"ת (who maintains that there is קטנה שהלך אביה למדה"י for a קידושין, why did not the גמרא answer that we are discussing a קטנה whose father went overseas?!²¹

²⁰ מה, א and מד, ב.

²¹ See TosfosInEnglish.com # 79 onwards and נחלת משה.